

Determining the Relationship between Aggression and Family Structure(Marital Satisfaction) with the Mediation of Parents' Socio-Economic Factors among Preschool Children in Tehran in 2022

Atena Tavakolian^{1*}, Nafiseh Zibaei²

1 Masters student in Educational Sciences, University of Rehabilitation \Sciences and Social Health, Tehran, Iran.

2 Master's student in family counseling, University of Rehabilitation Sciences and Social Health, Tehran, Iran.

* **Corresponding author:** atenatavakolian2752@gmail.com

Received: 2024-06-06

Accepted: 2024-06-11

Abstract

The purpose of this research was to determine the relationship between preschool children's aggression and family structure with the mediation of parents' socio-economic factors.

This research was a descriptive-causal-comparative type. The statistical population of the was made up of all preschool children in Tehran, and 100 of them were selected as a sample based on Cohen's formula and by multi-stage cluster random sampling. To collect data, socio-economic status questionnaire (2013), marital satisfaction questionnaire of Enrich (1998) and aggression questionnaire of preschool children by Vahedi et al. (2017) were used. The data were analyzed using the SPSS23 method, central and dispersion indices such as the mean and standard deviation were used to summarize and describe the information, and the hypotheses were examined using the method of examining the homogeneity of the covariance matrix of the dependent variable and the skewness and kurtosis of the distribution of the variables, and the answer to the hypothesis.

The regression results showed that the higher the level of parental marital satisfaction, the lower the level of children's aggression. It was also found that socio-economic factors do not have a significant mediating role between marital satisfaction and aggression and the role of these factors is only a moderator.

According to the findings, it seems that the socio-economic status variable moderates the relationship between marital satisfaction and aggression between parents. Paying attention to improving the economic and social status of couples can play an important role in reducing children's aggression and behavioral problems.

Keywords: Children's aggression, Marital satisfaction, Socio-economic factors, Family structure

© 2019 Journal of New Approach to Children's Education (JNACE)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Tavakolian, A & Zibaei N. (2024). Determining the Relationship between Aggression and Family Structure(Marital Satisfaction) with the Mediation of Parents' Socio-Economic Factors among Preschool Children in Tehran in 2022. *JNACE*, 6(1): 1-13.

تعیین رابطه پرخاشگری با ساختار خانواده (رضایت زناشویی) با میانجی گری عوامل اجتماعی-اقتصادی والدین در بین کودکان پیش از دبستانی شهر تهران در سال ۱۴۰۱

آتنا توکلیان^{۱*}، نفیسه زیبائی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
 * نویسنده مسئول: atenatavakolian2752@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۲۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۱۷

چکیده

زمینه و هدف: هدف از پژوهش حاضر تعیین رابطه پرخاشگری کودکان پیش دبستانی با ساختار خانواده (رضایت زناشویی) با میانجی گری عوامل اقتصادی-اجتماعی والدین بود.

روش: این پژوهش توصیفی از نوع علی-مقایسه ای بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه کودکان پیش دبستانی شهر تهران تشکیل دادند که ۱۰۰ نفر از این تعداد بر اساس فرمول کوهن و به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه وضعیت اقتصادی-اجتماعی (۱۳۹۳)، پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (۱۹۹۸) و پرسشنامه پرخاشگری کودکان پیش دبستانی واحدی و همکاران (۱۳۸۷) استفاده شد. داده ها با استفاده از روش SPSS23 از شاخص های مرکزی و پراکندگی مانند میانگین و انحراف استاندارد برای خلاصه نمودن و توصیف اطلاعات) استفاده شد و بررسی مفروضه ها با استفاده از روش بررسی همگنی ماتریس کوواریانس متغیر وابسته و چولگی و کشیدگی توزیع متغیرها، و پاسخ به فرضیه با استفاده از آزمون رگرسیون ساده، چندانگانه انجام شد.

یافته ها: نتایج رگرسیون نشان داد که هر چه میزان رضایت زناشویی والدین در بالاتر باشد، میزان پرخاشگری کودکان در سطح پایین تری قرار خواهد داشت. همچنین مشخص شد که عوامل اقتصادی-اجتماعی نقش میانجی معناداری بین رضایت زناشویی و پرخاشگری نداشته و نقش این عوامل تنها تعدیل کننده است.

نتیجه گیری: با توجه به یافته ها به نظر می رسد متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی تعدیل کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری بین والدین می باشد. توجه به ارتقا وضعیت اقتصادی و اجتماعی زوجین نقش مهمی در کاهش پرخاشگری و مشکلات رفتاری کودکان می تواند داشته باشد.

واژگان کلیدی: پرخاشگری کودکان، رضایت زناشویی، عوامل اقتصادی-اجتماعی، ساختار خانواده

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: توکلیان، آتنا و زیبائی نفیسه. (۱۴۰۳) تعیین رابطه پرخاشگری با ساختار خانواده (رضایت زناشویی) با میانجی گری عوامل اجتماعی-اقتصادی والدین در بین کودکان پیش از دبستانی شهر تهران در سال ۱۴۰۱. فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان، ۶(۱): ۱-۱۳.

مقدمه

پرخاشگری^۱ یکی از رایج‌ترین واکنش‌های هیجانی^۲ و طبیعی کودک نسبت به ناراحتی‌ها و ناکامی‌هاست که معمولاً از اوایل زندگی شروع می‌شود. پژوهشگران با مطالعه کودکان پرخاشگر به این نتیجه رسیده‌اند که ۵۵ درصد پسران و ۴۱ درصد دختران از دو سالگی، ۲۵ درصد پسران و ۳۴ درصد دختران تا پنج سالگی رفتارهای پرخاشگرانه نشان می‌دهند. این رفتارها با ورود به مدرسه کاهش می‌یابد و سپس در دوره نوجوانی (پسران بین ۱۶ تا ۱۸ سالگی و دختران بین ۱۳ تا ۱۵ سالگی) به اوج خود می‌رسند (de Araújo & et al, 2020).

پرخاشگری در کودکان پیش‌دستانی به دلیل تأثیرات بلندمدت بالقوه آن بر رشد اجتماعی، عاطفی و روانی یک نگرانی مهم است. تظاهرات اولیه رفتار پرخاشگرانه می‌تواند منجر به طیفی از پیامدهای نامطلوب از جمله مشکلات تحصیلی^۳، طرد اجتماعی^۴ و مسائل مربوط به سلامت روان^۵ شود. درک عواملی که به پرخاشگری در کودکان خردسال کمک می‌کند برای ایجاد مداخلات موثر و ارتقای رشد سالم بسیار مهم است (Golovanov, 2020).

ساختار خانواده^۶، به‌ویژه کیفیت روابط زناشویی^۷، به‌عنوان یک عامل مهم مؤثر بر رفتار کودک شناسایی شده است. رضایت زناشویی که نشان دهنده کیفیت روابط بین والدین است، می‌تواند عمیقاً بر رشد عاطفی و رفتاری^۸ کودکان تأثیر بگذارد. سطوح بالای رضایت زناشویی^۹ عموماً با نتایج مثبت رشد فرزندان مرتبط است، درحالی که اختلاف و نارضایتی زناشویی^{۱۰} می‌تواند به افزایش سطح پرخاشگری و سایر مشکلات رفتاری در کودکان کمک کند (Golovanov & et al, 2013).

علاوه بر ساختار خانواده، عوامل اجتماعی-اقتصادی^{۱۱} نیز نقش مهمی در شکل‌دهی رفتار کودک دارند. وضعیت اجتماعی-اقتصادی^{۱۲}، شامل عناصری مانند درآمد، تحصیلات، و وضعیت شغلی^{۱۳}، می‌تواند بر رفاه والدین و رشد فرزندان تأثیر بگذارد. خانواده‌هایی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالاتر معمولاً به منابع بیشتری، فرصت‌های آموزشی بهتر و حمایت اجتماعی بیشتری دسترسی دارند که می‌تواند اثرات منفی استرس را کاهش داده و به رشد سالم‌تر کودک کمک کند. برعکس، وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین اغلب با افزایش استرس^{۱۴} دسترسی محدود به منابع و سطوح بالاتر تعارض والدین همراه است، که همه اینها می‌تواند رفتار پرخاشگرانه را در کودکان تشدید کند (Navarro & et al, 2022).

تأثیر متقابل بین رضایت زناشویی و عوامل اقتصادی-اجتماعی پیچیده و چندوجهی است. عوامل اجتماعی-اقتصادی می‌تواند رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری کودک را میانجی‌گری

کنند و بر میزان تأثیر کیفیت زناشویی بر رفتار کودک تأثیر بگذارند. به عنوان مثال، استرس مالی و بی‌ثباتی شغلی می‌تواند روابط زناشویی را تحت فشار قرار دهد و منجر به افزایش تعارض و کاهش رضایت زناشویی شود که به نوبه خود می‌تواند به سطوح بالاتر پرخاشگری در کودکان کمک کند (Romano & et al, 2013).

Baron معتقد است که واژه پرخاشگری زیر مجموعه اختلال سلوک^{۱۵} است، اما روانشناسان اجتماعی پرخاشگری را مشتمل بر رفتارهایی می‌دانند که فرد به خود یا دیگران آزار جسمانی وارد می‌کند. به عبارت دیگر پرخاشگری تحمیل عمدی برخی از شکل‌های صدمه و آسیب به خود یا دیگران است (Cara & et al, 2012).

در چند دهه گذشته پرخاشگری دوران کودکی یکی از گسترده‌ترین موضوعات پژوهشی در تحول کودک بوده است. آنچه باعث توجه پژوهشگران به موضوع پرخاشگری شده است، اثر نامطلوب آن بر رفتارهای بین فردی و همچنین اثر ناخوشایند آن بر حالات درونی و روانی فرد است (DelBello, 2006).

درونی شدن مشکلات رفتاری مانند پرخاشگری در سنین پایین، عاملی برای آسیب‌های متعددی مانند اختلال در عملکرد تحصیلی^{۱۶}، سازش یافتگی اجتماعی^{۱۷}، و زندگی خانوادگی در دوران نوجوانی و بزرگسالی است و نتایج مطالعات طولی نشان داده‌اند که پرخاشگری در دوران کودکی، عامل مهمی است که بر مسائل روانشناختی^{۱۸}، هیجانی و اجتماعی آینده کودک، اثر می‌گذارد (Ittel, 2011).

پرخاشگری ناشی از سه عامل عمده است: احساس ناکامی، تقلید از سایرین و انتظارات والدین. ناکامی حاصل از احساس بی‌ارزشی از سوی اطرافیان، کودک را به سوی رفتارهای خشن سوق می‌دهد و با کم‌ترین سرزنشی دست به اعمال ناپسند می‌زند (Ibabe, 2016).

کودکان در ۶-۷ سالگی نسبت به هیجانان و رفتارهای خشن و تندی که در درون آنها شکل می‌گیرد، حساس می‌شوند، علاوه بر آن، در همین مرحله است که می‌توانند (خوبی و بدی) را تشخیص دهند و اشتباه بودن را درک کنند (Wiggers & Paas, 2022).

پرخاشگری دوران کودکی یک مشکل بهداشتی عمده در سراسر جهان بخصوص در سال‌های اخیر محسوب می‌شود و از سال‌های پیش از دبستان هنگامی که کودک شروع به شرکت در تعاملات گسترده با همسالان می‌کند، پرخاشگری به یک مسئله مهم تبدیل می‌شود، زیرا ممکن است این رفتار کودک به دیگران آسیب رسانده و عملکرد گروه را تضعیف کند (ستارپور و همکاران، ۱۳۹۷). علت پرخاشگری را می‌توان به مجموعه‌ای از

معناداری به دست نیامد. شکرکن و همکاران (۱۳۸۵) به این نتیجه دست یافتند که متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، مهارت-های اجتماعی و سبک‌های دل بستگی ۸۰ درصد شکست و موفقیت در رابطه زناشویی را پیشینی می‌کنند.

عوامل اجتماعی و اقتصادی نیز شامل مواردی همچون بعد خانواده، سن ازدواج، فاصله سنی با همسر، طول دوره ازدواج، تعداد فرزندان، تفاوت تحصیلی با همسر، درآمد خانواده، پرستیژ شغلی، ارزش خودرو و... می‌باشد که تاکنون نقش آن در مطالعات از این دست به عنوان یک متغیر میانجی بررسی نشده است.

بنابراین با توجه به اینکه پرخاشگری پیامدهای زینباری برای خود کودک پرخاشگر و اطرافیان وی دارد و تاکنون مطالعه‌ای بر روی تاثیر نقش ساختار خانواده (به‌ویژه رضایت زناشویی) در پرخاشگری کودکان انجام نشده، این پژوهش با هدف بررسی و زمینه‌یابی رابطه عوامل اجتماعی-اقتصادی والدین و ساختار خانواده بر میزان پرخاشگری کودکان پیش از دبستان شهر تهران انجام شده است و دو فرضیه آن بدین صورت می‌باشد:

فرضیه اول؛ بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجی‌گری وضعیت اقتصادی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه دوم؛ متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی تعدیل‌کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان پیش از دبستان شهر تهران در سال ۱۴۰۱ می‌باشد. نمونه پژوهش براساس فرمول محاسبه حجم نمونه (Cohen, 1988) شامل ۱۰۰ کودک پیش دبستانی شهر تهران بود که به روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده بودند که این روش به این صورت بود که از تمام مناطق شهر تهران به صورت تصادفی ۴ منطقه اقتصادی (شمال، جنوب، غرب و شرق) و از هر منطقه یک ناحیه و از هر ناحیه ۲ مدرسه (یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه) به تصادف برای این پژوهش انتخاب شدند.

در این پژوهش از سه پرسشنامه وضعیت اقتصادی-اجتماعی^{۳۱} (۲۰۱۳)، رضایت زناشویی انریچ^{۳۲} (۱۹۹۸) و پرخاشگری کودکان پیش‌دبستانی واحدی و همکاران (۱۳۸۲) استفاده شد.

پرسشنامه وضعیت اقتصادی-اجتماعی (۲۰۱۳)، توسط قدرت نما و همکاران در سال ۱۳۹۲ ساخته شده است. جامعه موردنظر در این پرسشنامه دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بودند که از بین آنها

متغیرهای زیستی، روانی، فرهنگی و خانوادگی^{۱۹} نسبت داد (سلحشور، ۱۳۹۴). اغلب ناسازگاری‌ها و اختلالات رفتاری در بزرگسالی، از بی‌توجهی به مشکلات عاطفی-رفتاری دوران کودکی و عدم هدایت صحیح در روند رشد و تکامل ناشی می‌شود (صانعی و صانعی، ۱۳۹۵). از آنجایی که روابط آشفته و غیرمعمول درون خانواده، به رفتارهای نابه‌نجار مانند پرخاشگری می‌انجامد (فخرایی و بشیری خطیبی، ۱۳۹۲)، به نظر می‌رسد پرداختن به پرخاشگری کودکان^{۲۰} از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است.

همچنین ساختار خانواده متشکل از زن و شوهر و یک یا چند فرزند است که روابط اعضای آن در چارچوب نظام همسرگزینی (روابط زناشویی)، نظام ارتباط متقابل والدین و کودک (روابط نسلی) و نظام خواهر و برادر (روابط خواهر و برادری) شکل می‌گیرد، به گونه‌ای که افراد بتوانند نیازهای یکدیگر را برآورده سازند. بنابراین خانواده نظام واحدی است که نقش‌های اجتماعی متعددی را بر عهده دارد و ارتباط متقابل اعضای آن بر مبنای بنیادها و نیازهای فرهنگی جامعه شکل می‌گیرد (Goel & Jones, 2016).

یکی از ابعاد ساختار خانواده رضایت زناشویی می‌باشد. رضایت زناشویی را به ارزیابی کلی و ذهنی فرد از ماهیت ازدواج تعریف کرده‌اند و شامل میزانی از برآورده شدن نیازها و توقعات و امیال فرد است. جانسون معتقد است که رضایت زناشویی انطباق بین وضعیت موجود با وضعیت مورد انتظار است. بر اساس این تعریف رضایت زناشویی وقتی وجود دارد که وضعیت موجود در روابط زناشویی با وضعیت مورد انتظار منطبق باشد (Johnson, 2020). عوامل اجتماعی و اقتصادی نیز شامل مواردی همچون بعد خانواده، سن ازدواج، فاصله سنی با همسر، طول دوره ازدواج، تعداد فرزندان، تفاوت تحصیلی با همسر، درآمد خانواده، پرستیژ شغلی، ارزش خودرو و... می‌باشد.

پژوهش‌های سیف (۱۳۸۳)، اردکانی (۱۳۸۴) و کاهنی (۱۳۸۹)، نشان دادند که میزان پرخاشگری در کودکان طلاق که در واقع همان خانواده‌هایی هستند که رضایت زناشویی مطلوبی نداشته‌اند، به مراتب بالاتر از کودکان عادی است. Fallis & et al (2016) در تحقیق خود بر روی ۱۱۲ نفر و با مطالعه طولی در رابطه با رضایت جنسی و رضایت زناشویی دریافتند که برای هردوی زنان و مردان داشتن رضایت جنسی از رابطه در وهله اول می‌تواند رضایت زناشویی را پیشینی کند و برای مردان پیشینی کننده قوی‌تر است. بخشایش و مرتضوی (2010) در پژوهشی خود بر روی ۵۰ زوج به این نتیجه رسیدند که میان رضایت زناشویی و رضایت جنسی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد، اما میان مدت زمان ازدواج و رضایت زناشویی رابطه

ضعیف)، ۹ الی ۱۲ در (طبقه پایین)، ۱۳ الی ۱۷ در (طبقه متوسط)، ۱۸ الی ۲۱ در (طبقه بالا) و ۲۲ الی ۲۵ در (طبقه عالی) قرار گرفت.

روایی صوری پرسشنامه توسط اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی و علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز بررسی و روایی سازه از طریق تحلیل عاملی، ضریب KMO برابر با ۰/۷۵ محاسبه شد. همبستگی ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۷۲ است.

به روش تصادفی ۳۷۰ نفر به عنوان جامعه نمونه انتخاب شدند. این پرسشنامه از ۱۱ سوال شامل ۶ سوال جمعیت شناختی و ۵ سوال اصلی تشکیل شده است.

روش نمره گذاری این پرسشنامه براساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت است و شامل نمرات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ است و به ترتیب گزینه خیلی پایین = ۱ و خیلی بالا = ۵. حداقل وضعیت اقتصادی - اجتماعی امتیاز ۵ و حداکثر وضعیت اقتصادی - اجتماعی امتیاز ۲۵ را به خود اختصاص می دهد. در نهایت پس از تعیین مجموع امتیازات هر ۵ سوال اصلی، امتیاز کسب شده ۵ الی ۸ در (طبقه

جدول ۱: نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی جهت محاسبه شاخص وضعیت اقتصادی اجتماعی

گویه	بار عاملی	آزمون باتلت	شاخص KMO	درصد واریانس تبیین شده
s7	۰/۹۰۷	Chi-square= ۳۹۴ P < .۰۰۰۱	۰/۸۴۸	۷۹/۸۷
s8	۰/۸۳۵			
s9	۰/۸۱۸			
s10	۰/۹۴۰			
s11	۰/۹۵۹			

گیری می کند. نمره بالا نشان دهنده رابطه غیر واقع بینانه درباره رابطه زناشویی است.

این ابزار به صورت پنج گزینه ای در نظر گرفته شده است (کاملاً موافق، موافق، نه موافق و نه مخالف، مخالف، کاملاً مخالف) که به هریک از یک تا پنج امتیاز داده می شود.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ توسط (Olsson 1998) با هدف ارزیابی سلامت روابط زوج‌های متاهل تهیه و طراحی شده است. این پرسشنامه شامل ۴۷ سؤال می باشد. سوالات این مقیاس، از پرسشنامه اصلاح شده توافق با آیین و رسوم زناشویی ادموند^{۳۳} (۱۹۶۷) می باشد. این مقیاس، گرایش زوجین را در پاسخ به سوالات براساس رفتارهای پسندیده اجتماعی اندازه

نحوه نمره گذاری	سوالات
کاملاً موافقم نمره ۵ و کاملاً مخالفم نمره ۱	۴۴، ۳۳، ۳۴، ۳۶، ۹، ۷، ۵، ۳، ۲، ۱، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۱۷، ۱۰
به گزینه کاملاً موافقم نمره ۱ و کاملاً مخالفم نمره ۵	۵، ۱۵، ۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۸، ۶، ۴، ۳، ۴۱، ۴۰، ۳۹، ۳۸، ۳۷، ۳۵، ۳۲، ۳۱، ۳۰، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۶، ۴۷، ۴۶، ۴

کنند و این نشان می دهد که پرسشنامه از روایی ملاک خوبی برخوردار است.

پایایی این ابزار با روش بازآزمایی در فاصله ۴ هفته برابر ۰/۷۷ تا ۰/۹۲. برای خرده مولفه‌ها برآورد شده است. در ایران میرخشتی (۱۳۷۶)، در پژوهشی با هدف بررسی میان رضایت از زندگی زناشویی و سلامت روان ۶۰ زوج روایی و پایایی این ابزار را مورد بررسی قرار داد و پایایی آن را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آورد.

همچنین مهدویان (۱۳۷۷)، با روش بازآزمایی (به فاصله یک هفته) ضریب همبستگی بین دو اجرا را برابر ۰/۹۳۷. برای مردان و ۰/۹۴۴. برای زنان و آلفای کرونباخ (پایایی) آن را ۰/۹۵ برآورد نمود.

ضریب آلفای کرونباخ «پرسشنامه انریچ» در گزارش Olsson, Furinero, Druckmann (۱۹۸۹)، برای خرده مقیاس های تحریف آرمانی^{۲۴}، رضایت زناشویی^{۲۵}، مسایل شخصیتی^{۲۶}، ارتباط^{۲۷}، حل تعارض^{۲۸}، مدیریت مالی^{۲۹}، فعالیت های اوقات فراغت، رابطه جنسی^{۳۰}، فرزندان و فرزندپروری، خانواده و دوستان، نقش های مساوات طلبی به ترتیب برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۳، ۰/۶۸، ۰/۷۵، ۰/۷۴، ۰/۷۶، ۰/۴۸، ۰/۷۷، ۰/۷۲، ۰/۷۱ می باشد. ضریب همبستگی «پرسشنامه انریچ» با مقیاس های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰، با مقیاس های رضایت از زندگی از ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ است که نشانه روایی سازه است. کلیه خرده مقیاس های «پرسشنامه انریچ» زوج های راضی و ناراضی را متمایز می -

همچنین جهت آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون ساده و چندگانه و نرم افزار SPSS23 بهره گرفته شد.

یافته‌ها

در تحقیقاتی که توسط رحیمی و همکاران در سال ۱۴۰۰ انجام شد، نتایج نشان می‌دهند که سطح پرخاشگری هر فرد به مدت چندین سال ثابت می‌ماند و پرخاشگری گروه‌های همتا در سن ۸ سالگی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده رفتارهای ضداجتماعی در سن ۳۰ سالگی باشد. عوامل زیست‌شناختی مانند هورمون‌ها^{۳۱}، ویژگی‌های اخلاقی ارثی^{۳۲}، و مکانیسم قدرت نفوذ و تسلط^{۳۳} نقش مهمی در این زمینه دارند.

تعداد ۱۰۰ والدین کودکان پیش از دبستان در تحقیق شرکت کردند، که ۳۹ درصد از جمعیت نمونه دختران و ۶۱ درصد پسران بودند. همچنین، از نظر سطح تحصیلات پدران، ۶ درصد زیردیپلم، ۲۳ درصد دیپلم، ۱۰ درصد فوق دیپلم، ۳۵ درصد لیسانس و درصد فوق لیسانس و بالاتر بودند. از نظر سطح تحصیلات مادران نیز، ۳ درصد زیردیپلم، ۱۹ درصد دیپلم، ۱۵ درصد فوق دیپلم، ۴۱ درصد لیسانس و ۲۲ درصد فوق لیسانس و بالاتر بودند.

فرضیه اول تحقیق: بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجی‌گری وضعیت اقتصادی اجتماعی، رابطه آماری معناداری وجود دارد.

جهت بررسی فرضیه اول تحقیق دو مدل رگرسیون مورد بررسی قرار گرفته که در ادامه نتایج آن ارائه شده است.

مدل الف- بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری: با توجه به نتایج حاصل از بررسی مدل رگرسیون برازش یافته ($CFI=0/990$ ^{۳۴}، $GFI=0/969$ ^{۳۵}، $CMIN/DF=1/56$ ^{۳۶})

مشخص شد که بین رضایت زناشویی والدین و پرخاشگری فرزندان رابطه آماری منفی و معناداری وجود دارد ($p < 0/003$)، $Beta = -0/304$). به عبارتی دیگر، هر چه میزان رضایت زناشویی والدین در سطح بالاتری قرار داشت، میزان پرخاشگری کودکان در سطح پائین تری قرار داشت. با توجه به نتایج به دست آمده مشخص شد که ۹ درصد از تغییرات متغیر پرخاشگری توسط رضایت زناشویی والدین تبیین شده است (شکل ۱ و جدول ۲).

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص شد که وضعیت اقتصادی اجتماعی نقش میانجی معناداری بین رضایت زناشویی و پرخاشگری در نمونه مورد بررسی ندارد.

پرسشنامه پرخاشگری کودکان پیش‌دستانی (۱۳۸۷) برای اولین بار توسط واحدی و همکاران در سال ۱۳۸۷ با بهره‌گیری از پرسشنامه پرخاشگری کودکان دبستانی شهیم و پرسشنامه پرخاشگری اهواز به منظور سنجش ابعاد پرخاشگری در کودکان پیش‌دستانی طراحی شد. این پرسشنامه برای اولین بار بر روی ۴۸۹ کودک پیش‌دستانی شهرستان ارومیه (۱۷۶ دختر و ۳۱۳ پسر) که به روش تصادفی انتخاب شده بودند انجام گردید. این ابزار دارای ۴۳ سوال است که پرخاشگری جسمانی، رابطه-ای، و واکنش کلامی کودکان پیش‌دستانی را ارزیابی می‌کند و توسط مربی یا والدین تکمیل می‌شود.

نمره‌دهی آن در یک مقیاس لیکرتی ۵ درجه‌ای (اصلاً=۰، به ندرت=۱، یکبار در ماه=۲، یکبار در هفته=۳، اغلب روزها=۴) صورت می‌گیرد که نمره هر زیر مقیاس از جمع نمره سوال‌های مربوطه و نمره کل از جمع تمامی زیر مقیاس‌ها حاصل می‌شود. پیوستار نمره این مقیاس می‌تواند بین ۰ تا ۱۷۲ در نوسان باشد. نمره بالا نشان‌دهنده میزان بالای پرخاشگری در کودکان و نمره پایین نشان‌دهنده سطح پرخاشگری کمتر در کودک است. براین اساس، کودکانی که در دامنه دو انحراف معیار بالاتر از میانگین (دختران ۴۸/۱۱۷ و پسران ۷۷/۱۲۵) قرار می‌گیرند، پرخاشگر شناخته می‌شوند.

این ابزار از شاخص‌های روانسنجی مطلوبی برخوردار است. براساس مطالعات انجام شده، روایی این پرسشنامه ۰/۶۴، ضریب پایایی آلفای کرونباخ در کل مقیاس ۰/۹۸، و در عامل‌های چهارگانه پرخاشگری کلامی-تهاجمی، فیزیکی-تهاجمی، رابطه‌ای، و خشم تکانشی به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۹۳، ۰/۸۸، ۰/۹۴ به دست آمده است.

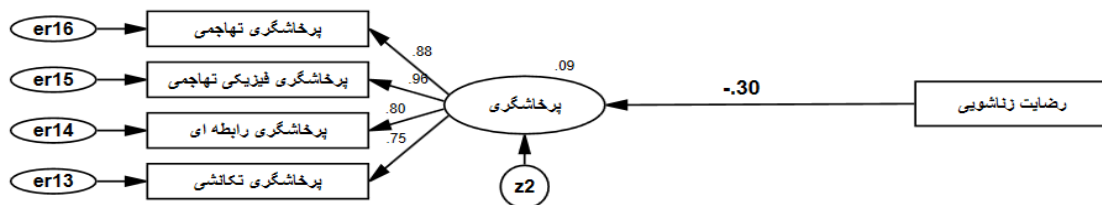
برای بررسی مفروضه‌های آزمون از روش همگنی ماتریس کوواریانس در متغیر وابسته و جهت بررسی نرمال بودن هر یک از متغیرهای اصلی وارد شده در مدل مورد بررسی از دو شاخص چولگی و کشیدگی استفاده شد.

جدول ۲: وضعیت هر یک از متغیرهای اصلی پژوهش از لحاظ

شاخص چولگی و کشیدگی

متغیر	چولگی	کشیدگی
رضایت زناشویی	-۰/۵۶۸	-۰/۳۵۱
پرخاشگری	۰/۵۷۰	۰/۹۸۰
وضعیت اقتصادی اجتماعی	-۰/۱۶۸	۰/۱۱۳

با توجه به نتایج ارائه شده در جدول (۲) مشخص شد که تمامی مقادیر به دست آمد در دامنه +۱ تا -۱ قرار دارند. بنابراین مشخص شد که توزیع متغیرهای مورد بررسی نرمال می‌باشند.

شکل ۱: نتایج حاصل از بررسی مدل رگرسیون جهت بررسی رابطه بین رضایت زناشویی والدین و پرخاشگری کودکان

جدول ۳: نتایج حاصل از بررسی مدل رگرسیون جهت بررسی رابطه بین رضایت زناشویی والدین و پرخاشگری کودکان

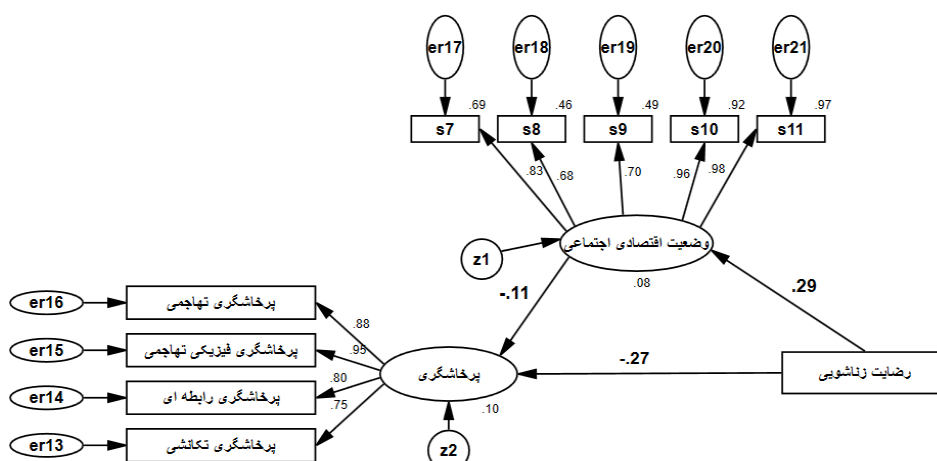
متغیر مستقل	متغیر وابسته	Estimate	S.E.	C.R.	Beta	P
رضایت زناشویی	پرخاشگری	-.۰/۰۸۳	۰/۰۲۸	-۲/۹۶	-۰/۳۰۴	۰/۰۰۳

مدل ب- بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجیگری متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی در مدل دوم رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجیگری وضعیت اقتصادی اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. بعد از ورود متغیر میانجی وضعیت اقتصادی اجتماعی به مدل الف (شکل ۱ و جدول ۳)، بین رضایت زناشویی و وضعیت اقتصادی اجتماعی رابطه مثبت و معنادار ($\beta = ۰/۲۸۸, p < ۰/۰۰۴$)، بین رضایت زناشویی و پرخاشگری رابطه آماری منفی و معنادار ($\beta = -۰/۲۷۳, p < ۰/۰۱$) و بین وضعیت اقتصادی اجتماعی و پرخاشگری رابطه آماری منفی و غیر معنادار ($\beta = -۰/۱۰۷, p > ۰/۰۵$) وجود داشت. بطور کلی ۸ درصد از تغییرات اقتصادی-اجتماعی توسط رضایت زناشویی و ۱۰ درصد از تغییرات پرخاشگری توسط متغیرهای رضایت زناشویی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی در مدل برازش یافته ($GFI=0.920, CFI=0.985$) تبیین شد (شکل ۲ و جدول ۴). همینطور مشخص شد که رابطه غیرمستقیم رضایت زناشویی با پرخاشگری به لحاظ آماری معنادار نمی باشد ($p < ۰/۳۲, \beta = -۰/۹۸$). ($\beta = ۰/۰۳, Z =$

مدل ب- بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجیگری متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی در مدل دوم رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجیگری وضعیت اقتصادی اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. بعد از ورود متغیر میانجی وضعیت اقتصادی اجتماعی به مدل الف (شکل ۱ و جدول ۳)، بین رضایت زناشویی و وضعیت اقتصادی اجتماعی رابطه مثبت و معنادار ($\beta = ۰/۲۸۸, p < ۰/۰۰۴$)، بین رضایت زناشویی و پرخاشگری رابطه آماری منفی و معنادار ($\beta = -۰/۲۷۳, p < ۰/۰۱$) و بین وضعیت اقتصادی اجتماعی و پرخاشگری رابطه آماری منفی و غیر معنادار ($\beta = -۰/۱۰۷, p > ۰/۰۵$) وجود داشت. بطور کلی ۸ درصد از تغییرات اقتصادی-اجتماعی توسط رضایت زناشویی و ۱۰ درصد از تغییرات پرخاشگری توسط متغیرهای رضایت زناشویی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی در مدل برازش یافته ($GFI=0.920, CFI=0.985$) تبیین شد (شکل ۲ و جدول ۴). همینطور مشخص شد که رابطه غیرمستقیم رضایت زناشویی با پرخاشگری به لحاظ آماری معنادار نمی باشد ($p < ۰/۳۲, \beta = -۰/۹۸$). ($\beta = ۰/۰۳, Z =$

جدول ۴: نتایج حاصل از بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجیگری وضعیت اقتصادی اجتماعی در نمونه مورد بررسی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	Estimate	S.E.	C.R.	Beta	p
رضایت زناشویی	وضعیت اقتصادی اجتماعی	۰/۰۰۷	۰/۰۰۲	۲/۸۹	۰/۲۸۸	۰/۰۰۴
رضایت زناشویی	پرخاشگری	-۰/۰۷۵	۰/۰۲۹	-۲/۵۸	-۰/۲۷۳	۰/۰۱
وضعیت اقتصادی اجتماعی	پرخاشگری	-۱/۲۴	۱/۲۱	۱/۰۳	-۰/۱۰۷	۰/۳۰

شکل ۲: نتایج حاصل از بررسی مدل رگرسیون جهت بررسی رابطه بین رضایت زناشویی والدین و پرخاشگری کودکان با میانجیگری وضعیت اقتصادی اجتماعی

باشد (Meyers & et al, 2013) [۱۸] الف: متغیر پیش بین رضایت زناشویی باید بطور معناداری متغیر

برای اینکه متغیری بتواند نقش متغیر میانجی در یک مدل را ایفا نماید، براساس فرضیه مطرح شده، بایستی موارد زیر برقرار

با توجه به نتایج به دست آمده در بررسی: رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری در طبقه اقتصادی اجتماعی پائین، مشخص شد که بین رضایت زناشویی و پرخاشگری کودکان در پایگاه اقتصادی اجتماعی پائین رابطه آماری منفی و معناداری ($r = -0/538, p = 0/018$) وجود دارد (جدول ۵). همچنین رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری در طبقه اقتصادی اجتماعی متوسط، مشخص شد که بین رضایت زناشویی و پرخاشگری کودکان در پایگاه اقتصادی اجتماعی متوسط رابطه آماری منفی و غیر معناداری ($r = -0/269, p = 0/10$) وجود دارد (جدول ۵). ضمن اینکه این مطالعه نشان داد بین رضایت زناشویی و پرخاشگری کودکان در پایگاه اقتصادی اجتماعی بالا رابطه آماری منفی و غیر معناداری ($r = -0/133, p < 0/395$) وجود دارد (جدول ۵). بنابراین مشخص شد که متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی دارای نقش تعدیل کننده در رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری در نمونه مورد بررسی می باشد.

جدول ۵: نتایج حاصل از بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با نقش تعدیل کننده متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی

ضریب همبستگی	P-value	حجم نمونه	لایه اقتصادی اجتماعی
-0/538	0/018	۱۹	پائین
-0/269	0/10	۳۸	متوسط
-0/133	0/395	۴۳	بالا

اجتماعی بالاتری برخوردار هستند، معمولاً به منابع بیشتری دسترسی دارند که می تواند استرس را کاهش داده و محیطی پایدارتر برای کودکان فراهم کند. در نتیجه، توجه به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی خانواده ها از طریق ارائه حمایت های مالی و خدمات اجتماعی، می تواند به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه کودکان کمک کند. همچنین، تقویت روابط زناشویی از طریق برنامه های مشاوره ای و آموزشی می تواند به بهبود وضعیت روانی و عاطفی کودکان منجر شود. این یافته ها بر اهمیت رویکردی چندجانبه برای مقابله با پرخاشگری کودکان تأکید می کنند، که شامل بهبود شرایط اقتصادی، ارتقای کیفیت روابط زناشویی و ارائه حمایت های اجتماعی مناسب است.

این تحقیق نشان می دهد که سیاست گذاران و مجریان برنامه های اجتماعی باید به اهمیت حمایت از خانواده ها در زمینه های اقتصادی و اجتماعی توجه کنند. ایجاد فرصت های آموزشی و شغلی برای والدین، ارائه تسهیلات مالی و ایجاد

پیامد پرخاشگری را پیشبینی کند: با توجه به نتایج ارائه شده در سطور قبل مشخص شد که بین این دو متغیر رابطه آماری منفی و معناداری ($Beta = -0/273, p = 0/01$) وجود دارد (شکل ۲).

ب: متغیر پیش رضایت زناشویی باید بطور معناداری متغیر میانجی وضعیت اقتصادی اجتماعی را پیش بینی کند: با توجه به نتایج به دست آمده در سطور قبل مشخص شد که بین این دو متغیر رابطه آماری مثبت و معناداری ($Beta = 0/288, p = 0/004$) وجود دارد (شکل ۲).

ج: متغیر میانجی وضعیت اقتصادی اجتماعی باید بطور معناداری متغیر پیامد پرخاشگری را پیشبینی کند: با توجه به نتایج به دست آمده در سطور قبل مشخص شد که بین این دو متغیر رابطه آماری غیر معناداری ($Beta = -0/107, p = 0/305$) وجود دارد (شکل ۲).

فرضیه دوم تحقیق: متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی تعدیل کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری است جهت بررسی فرضیه دوم تحقیق رابطه بین دو متغیر رضایت زناشویی و پرخاشگری به تفکیک سه طبقه اقتصادی اجتماعی بالا، متوسط و پائین مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۵).

بحث و نتیجه گیری

باتوجه به یافته های این مطالعه، متغیر وضعیت اقتصادی- اجتماعی به عنوان تعدیل کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری کودکان ایفای نقش می کند. این یافته حاکی از آن است که بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده ها می تواند به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه کودکان کمک کند. رضایت زناشویی والدین، که نشان دهنده کیفیت روابط بین زوجین است، تأثیر مستقیمی بر رفتارهای کودکان دارد. این مطالعه نشان داد که با افزایش سطح رضایت زناشویی، میزان پرخاشگری در کودکان کاهش می یابد.

به علاوه، نتایج این تحقیق نشان داد که عوامل اقتصادی- اجتماعی به تنهایی نقش میانجی معناداری بین رضایت زناشویی و پرخاشگری ندارند، اما می توانند به عنوان عوامل تعدیل کننده تأثیرگذار باشند. این به این معنی است که با بهبود وضعیت اقتصادی- اجتماعی، تأثیر رضایت زناشویی بر رفتارهای کودکان کمتر می شود. برای مثال، خانواده هایی که از وضعیت اقتصادی-

بحث و بررسی فرضیات پژوهش ارائه و سپس این یافته‌ها با نتیجه‌ی پژوهش‌های پیشین مورد مقایسه قرار خواهند گرفت. در ادامه نیز نتیجه‌گیری کلی و جمع‌بندی نهایی صورت خواهد گرفت و نهایتاً به محدودیت‌های پژوهش و پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آینده اشاره خواهد شد.

Fallis & et al (2016) در تحقیق خود بر روی ۱۱۲ نفر و با مطالعه طولی در رابطه با رضایت جنسی و رضایت زناشویی دریافتند که برای هر دو ی زنان و مردان داشتن رضایت جنسی از رابطه در وهله اول می‌تواند رضایت زناشویی را پیشبینی کنند و برای مردان پیشبینی‌کننده قویتر است. پژوهش حاضر با هدف بررسی و زمینه‌یابی رابطه عوامل اجتماعی-اقتصادی والدین و ساختار خانواده بر میزان پرخاشگری کودکان پیش از دبستان شهر تهران انجام گرفته است. چنانکه پیش از این گفته شد پژوهش‌های اندکی در این زمینه انجام شده است. اما جهت تبیین یافته‌ها به بعضی از پژوهش‌های انجام شده در مورد متغیرهای پژوهش اشاره می‌شود.

شمیم (۱۳۸۷) در تحقیقی به بررسی پرخاشگری رابطه‌ای در کودکان پیش‌دبستانی پرداخت. در یک بررسی توصیفی-مقطعی ۲۵۸ کودک ۳-۷ ساله به پرسشنامه ده ماده‌ای در زمینه پرخاشگری رابطه‌ای برای کودکان پیش‌دبستانی-فرم آموزگاری و پرسشنامه پرخاشگری رابطه‌ای و محبوبیت-فرم همسالان پاسخ دادند. اغلب کودکان پیش‌دبستانی از سه سالگی در روابط با همسالان از پرخاشگری رابطه‌ای استفاده کرده و موجب حذف برخی کودکان از گروه و یا وادار ساختن دیگران به قطع رابطه با آنها شدند.

نتایج پژوهش های سیف (۱۳۸۳)، اردکانی (۱۳۸۴) و کاهنی (۱۳۸۹)، با نتایج پژوهش حاضر همسو است، این پژوهش‌ها نیز نشان دادند که میزان پرخاشگری در کودکان طلاق که در واقع همان خانواده‌هایی هستند که رضایت زناشویی مطلوبی نداشته اند، به مراتب بالاتر از کودکان عادی است.

بخشایش و مرتضوی (۱۳۸۸) در پژوهشی خود بر روی ۵۰ زوج به این نتیجه رسیدند که میان رضایت زناشویی و رضایت جنسی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد، اما میان مدت زمان ازدواج و رضایت زناشویی رابطه معناداری به دست نیامده است. همچنین تاکنون تحقیقی که به تعیین رابطه پرخاشگری با ساختار خانواده (رضایت زناشویی) با میانجیگری عوامل اجتماعی-اقتصادی والدین در بین کودکان پیش دبستانی پرداخته باشد انجام نشده است.

در این پژوهش دو فرضیه بدین صورت مطرح شد:
فرضیه اول؛ بین رضایت زناشویی و پرخاشگری با میانجی‌گری وضعیت اقتصادی اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه

محیط‌های حمایتی برای کودکان می‌تواند به بهبود وضعیت روانی و رفتاری آنان کمک کند. همچنین، برنامه‌های مشاوره و آموزش مهارت‌های زندگی برای زوجین می‌تواند به بهبود کیفیت روابط زناشویی و در نتیجه کاهش پرخاشگری در کودکان منجر شود.

به‌طور کلی، این مطالعه بر اهمیت توجه به عواملی که بر رفتارهای کودکان تأثیر می‌گذارند، تأکید دارد و نشان می‌دهد که با بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی و تقویت روابط زناشویی، می‌توان به کاهش پرخاشگری کودکان کمک کرد. این یافته‌ها می‌تواند راهنمایی برای پژوهش‌های آینده و برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و آموزشی باشد.

همانطور که پیش از این نیز گفته شد پرخاشگری دوران کودکی یک مشکل بهداشتی عمده در سراسر جهان بخصوص در سال‌های اخیر محسوب می‌شود و از سال‌های پیش از دبستان هنگامی که کودک شروع به شرکت در تعاملات گسترده با همسالان می‌کند، پرخاشگری به یک مسئله مهم تبدیل می‌شود، زیرا ممکن است این رفتار کودک به دیگران آسیب رسانده و عملکرد گروه را تضعیف کند (ستارپور و همکاران، ۱۳۹۷). علت این مشکل را میتوان به مجموعه‌ای از متغیرهای زیستی، روانی، فرهنگی و خانوادگی نسبت داد (سلحشور، ۱۳۹۴). اغلب ناسازگاری‌ها و اختلالات رفتاری در بزرگسالی، از بی توجهی به مشکلات عاطفی-رفتاری دوران کودکی و عدم هدایت صحیح در روند رشد ناشی می‌شود (صانعی و صانعی، ۱۳۹۵). مبتنی بر پذیرش این واقعیت، اخیراً توجه فزاینده‌ای به پیشگیری و درمان مشکلات دوران کودکی معطوف شده است (فخرایی و بشیری خطیبی، ۱۳۹۲). هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه پرخاشگری با ساختار خانواده (رضایت زناشویی) با میانجی‌گری عوامل اجتماعی و اقتصادی والدین در بین کودکان پیش از دبستان شهر تهران بود. چنین فرض شد که هرچه رضایت زناشویی بیشتر باشد پرخاشگری کودکان کمتر خواهد بود که البته تأثیر عوامل اجتماعی اقتصادی نیز مورد بررسی قرار گرفت.

در این پژوهش از روش پژوهشی علی مقایسه‌ای و روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده و جامعه آماری آن شامل کلیه دانش‌آموزان پیش از دبستان شهر تهران می‌باشد که تعداد ۱۰۰ نفر براساس فرمول محاسبه حجم نمونه کوهن مورد مطالعه قرار گرفتند. همچنین از سه پرسشنامه، وضعیت اقتصادی اجتماعی (۱۳۹۲)، رضایت زناشویی انریچ (۱۹۹۸) و پرخاشگری کودکان پیش‌دبستانی واحدی و همکاران (۱۳۸۷) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در نرم افزار آماری SPSS23 انجام شد.

حال در این قسمت در ابتدا خلاصه‌ای از یافته‌های پژوهش،

باید مراکز مشاوره خانواده و خدمات اجتماعی در مناطق مختلف کشور توسعه و گسترش یابد تا حمایت‌های لازم به خانواده‌ها ارائه شود.

لازم است دسترسی به خدمات بهداشت روانی و حمایتی برای کودکان و والدین افزایش یابد تا سلامت روانی بهبود یابد و مشکلات رفتاری در کودکان کاهش یابد.

موازین اخلاقی

در این پژوهش، تمام مصاحبه شونده‌ها به طور آگاهانه و با رضایت شخصی در مطالعه شرکت کردند و در جهت رعایت حقوق شرکت کنندگان و رعایت اصل رازداری، اطلاعات افراد بدون اخذ نام و نام خانوادگی ثبت و ضبط شد و تحلیل‌ها نیز به شکل ناشناس انجام شد، به طوری که امکان بازگشت به افراد از طریق اطلاعات میسر نبود.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی در سال ۱۴۰۱ می‌باشد و هیچ گونه تعارض منافی ندارد.

واژه نامه

1. Aggression	۱. پرخاشگری
2. Emotional reactions	۲. واکنش‌های هیجانی
3. Academic Difficulties	۳. مشکلات تحصیلی
4. Social Rejection	۴. طرد اجتماعی
5. Mental Health Issues	۵. سلامت روان
6. Family Structure	۶. ساختار خانواده
7. Marital Relationships	۷. کیفیت روابط زناشویی
8. Emotional and Behavioral Development	۸. رشد عاطفی و رفتاری
9. Marital Satisfaction	۹. رضایت زناشویی
10. Marital Discord and Dissatisfaction	۱۰. نارضایتی زناشویی
11. Socio-Economic Factors	۱۱. عوامل اجتماعی-اقتصادی
12. Socio-Economic Status (SES)	۱۲. وضعیت اجتماعی-اقتصادی
13. Income, Education, and Employment Status	۱۳. وضعیت شغلی

دوم؛ متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی تعدیل‌کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری است.

در قسمت یافته‌های استنباطی پژوهش نتایج نشان داد که فرضیه اول رد و فرضیه دوم پژوهش تایید شدند.

در این پژوهش پس از تحلیل یافته‌های پژوهش ملاحظه شد که متغیر وضعیت اقتصادی اجتماعی تعدیل‌کننده رابطه بین رضایت زناشویی و پرخاشگری است. در پایان میتوان نتیجه گرفت با بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی نقش آن در رابطه رضایت زناشویی و پرخاشگری کودکان کم‌رنگ تر و کم اهمیت تر می‌شود.

محدودیت‌ها

از آن جا که اجرای هر پژوهشی با محدودیت‌های خاص خود روبه‌روست، پژوهش حاضر نیز از این امر مستثنی نیست.

با توجه به اینکه در پژوهش حاضر گروه نمونه تنها محدود به ۳ منطقه آموزش و پرورش می‌باشد می‌تواند سبب کاهش توان تعمیم‌پذیری نتایج شود.

زیاد بودن تعداد سوالات پرسشنامه‌ها نیز یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش بود. باید خستگی آزمودنی‌ها را در نظر گرفت و از این نظر در تعمیم یافته‌ها احتیاط بیشتری کرد.

پیشنهادات پژوهشی

با توجه به تفاوت‌های فرهنگی در کشور، توصیه می‌شود در مناطق و در خرده فرهنگ‌های مختلف کشور نیز مطالعات مشابه اجرا و تأثیر تفاوت‌های فرهنگی مطالعه شود.

پیشنهاد می‌گردد برای تشخیص پرخاشگری از روش‌های دیگری غیر از پرسشنامه به عنوان نمونه مصاحبه بالینی یا مشاهده نیز استفاده شود.

پیشنهاد می‌گردد بررسی رابطه متغیرهای این مطالعه با توجه به تفاوت‌های جنس نیز بررسی شود.

پیشنهادات کاربردی

ارائه برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای به منظور بهبود کیفیت روابط زناشویی بین زوجین ضروری است.

باید کارگاه‌های مهارت‌های ارتباطی ویژه زوجها برگزار شود تا ارتباطات و حل مشکلات زناشویی تقویت شود.

لازم است برنامه‌های حمایتی اقتصادی برای خانواده‌های کم‌درآمد ایجاد و تقویت شود تا شرایط مالی آن‌ها بهبود یابد.

باید وام‌ها و تسهیلات مالی با بهره کم به خانواده‌ها ارائه شود تا فشارهای اقتصادی کاهش یابد و وضعیت معیشتی آنان بهتر شود.

- همتی، لیلا. (۱۳۹۷). مقایسه تاثیر تمرینات جسمانی و مهارت کنترل خشم بر کاهش پرخاشگری نوجوانان پسر. طب توانبخشی، ۷(۴)، ۱۴۳-۱۵۲.
- سلحشور، ماندانا. (۱۳۹۴). پرخاشگری در کودکان و راههای مقابله با آن، انتشارات ورد، تهران، مشهد.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۳). روان شناسی تربیتی. تهران: انتشارات دوران.
- شکرکن، حسین، فیضی، احمد، و پورشهریاری، هادی. (۱۳۸۵). بررسی ویژگی های شخصیتی، مهارت های اجتماعی، سبک های دلبستگی و ویژگی های جمعیت شناختی به عنوان پیش بین های موفقیت و شکست رابطه زناشویی در زوج های متقاضی طلاق و عادی در اهواز. علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۱۴(۲)، ۲۹-۴۴.
- شمیم، سهیلا. (۱۳۸۷). بررسی پرخاشگری رابطه ای در کودکان پیش دبستانی. مجله پژوهش های روان شناختی، ۱۰(۱ و ۲)، ۱۵-۲۴.
- صانعی، سعید، و صانعی، فرزانه. (۱۳۹۵). بررسی نقش طلاق بر پرخاشگری و سلامت روان کودکان، همایش ملی فقه، حقوق و روانشناسی، شیراز. کنفرانس ملی فقه، حقوق و روانشناسی.
- فخرایی، سیروس، و بشیری خطیبی، بهنام. (۱۳۹۲). بررسی علل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر پرخاشگری در خانواده های شهر تبریز. مجله جامعه شناسی کاربردی، ۲۴(۲)، ۲۲۱-۲۳۳.
- قدرت نما، اکبر. حیدری نژاد، صدیقه. داوودی، ایران. (۱۳۹۲). رابطه وضعیت اقتصادی - اجتماعی با میزان فعالیت بدنی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. نشریه مدیریت ورزشی. شماره ۱۶ ص. ۲۰-۵.
- کاهنی، محمد. (۱۳۸۹). روان شناسی اجتماعی. تهران: انتشارات سمت.
- مهدویان، حسین. (۱۳۷۷). بررسی اعتبار پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ. مجله مطالعات خانواده، ۷(۱)، ۶۷-۷۴.
- میرخشتی، علی. (۱۳۷۶). بررسی میان رضایت از زندگی زناشویی و سلامت روان در ۶۰ زوج. مجله روانشناسی بالینی ایران، ۵(۳)، ۴۵-۵۲.
- واحدی، شهرام؛ فتحی آذر، اسکندر؛ حسینی نسب، سید داوود، و مقدم، محمد. (۱۳۸۷). روایی و پایایی مقیاس پرخاشگری برای کودکان پیش دبستانی پرخاشگری در کودکان پیش دبستانی ارومیه. فصلنامه مانی بهداشت روان، ۱۰(۳۷)، ۱۵-۲۴.
14. Stress استرس
15. Conduct disorder ۱۵. اختلال سلوک
16. Disruption of Academic Performance ۱۶. عملکرد تحصیلی
17. Social adjustment ۱۷. سازش یافتگی اجتماعی
18. Psychological issues ۱۸. مسائل روانشناختی
19. Biological, Psychological, Cultural and Family Variables ۱۹. متغیرهای زیستی، روانی، فرهنگی و خانوادگی
20. Children's Aggression ۲۰. پرخاشگری کودکان
21. Socio-Economic Status Questionnaire ۲۱. پرسشنامه وضعیت اقتصادی-اجتماعی
22. Enrich Marital Satisfaction Questionnaire ۲۲. رضایت زناشویی انریچ
23. Revised Edmund Marriage Rite Questionnaire ۲۳. آیین و رسوم زناشویی ادموند
24. Ideal distortion ۲۴. تحریف آرمانی
25. Marital Satisfaction ۲۵. رضایت زناشویی
26. Personality issues ۲۶. مسایل شخصیتی
27. Relationship ۲۷. ارتباط
28. conflict resolution ۲۸. حل تعارض
29. Financial Management ۲۹. مدیریت مالی
30. sex ۳۰. رابطه جنسی
31. Hormones ۳۱. هورمون ها
32. Inherited Moral Traits ۳۲. ویژگی های اخلاقی ارثی
33. The Mechanism of Influence and Dominance ۳۳. مکانیسم قدرت نفوذ و تسلط
34. comparative fit index CFI. ۳۴
35. goodness-of-fit index GFI. ۳۵
36. (Minimum Discrepancy Function by Degrees of Freedom divided) CMIN/DF. ۳۶

فهرست منابع

- Ardakani, A. (2005). Psychopathology of children and adolescents. Tehran: Rushd Publications. [Persian]
- Bakshaish, A, Mortazavi, M. (2009). Relationship between sexual satisfaction, general health and marital satisfaction in couples. Applied Psychology Quarterly, 3(4), 73-85. [Persian]

منابع فارسی

- اردکانی، علی. (۱۳۸۴). آسیب شناسی روانی کودکان و نوجوانان. تهران: انتشارات رشد.
- بخشایش، علیرضا، و مرتضوی، مهناز. (۱۳۸۸). رابطه رضایت جنسی، سلامت عمومی و رضایت زناشویی در زوجین. فصلنامه روان شناسی کاربردی، ۳(۴)، ۷۳-۸۵.
- ستارپور ایرانی، فریبا؛ جمالی قراخانلو، یاور؛ مرادی کیا، حامد، و

- personal development of children with aggressive behavior. *Pedagogy: History, Perspectives*, 3(6), 123–129. doi:10.17748/2686-9969-2020-3-6-123-129
- Ibabe, I. (2016). Academic Failure and Child-to-Parent Violence: Family Protective Factors. *Frontiers in Psychology*, 7. doi:10.3389/fpsyg.2016.01538
- Ittel, A. (2011). Aggression in Adolescence – the Contribution of Longitudinal Studies. *International Journal of Developmental Science*. doi:10.3233/dev-2011-001
- Johnson, K. D. (2020). Marital Expectation Fulfillment and its Relationship to Height of Marital Expectations, Optimism, and Relationship Self-Efficacy Among Married Individuals. doi:10.32597/dissertations/1573
- Kahini, M. (2010). *social Psychology*. Tehran: Samit Publications. [Persian]
- Kvalevaag, A. L., Ramchandani, P., Hove, O., Assmus, J., Eberhard-Gran, M., Biringer, E. (2013). Paternal Mental Health and Socioemotional and Behavioral Development in Their Children. *Pediatrics*, 131(2). doi:10.1542/peds.2012-0804
- Mahdavian, H. (1998). Checking the validity of the Enrich Marital Satisfaction Questionnaire. *Journal of Family Studies*, 7(1), 67-74. [Persian]
- Meyers, L. S., Gamst, G. C., & Guarino, A. J. (2013). *Performing data analysis using IBM SPSS*. John Wiley & Sons.
- Mirkheshti, A. (1997). Investigation between marital life satisfaction and mental health in 60 couples. *Iranian Journal of Clinical Psychology*, 5(3), 45-52. [Persian]
- Navarro, R., Larrañaga, E., Yubero, S., & Villora, B. (2022). Families, Parenting and Aggressive Preschoolers: A Scoping Review of Studies Examining Family Variables Related to Preschool Aggression. *International journal of environmental research and public health*, 19(23), 15556. <https://doi.org/10.3390/ijerph192315556>
- Romano, E., Babchishin, L., & Weegar, K., (2013). Early child care effects on later
- Cara S. Swit, & Anne McMaugh. (2012). Relational aggression and prosocial behaviours in Australian preschool children. *Australian Journal of Early Childhood*, 37(3), 30–34. doi:10.1177/183693911203700305
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- de Araújo, F. F. & Ramacciotti de Oliveira-Monteiro, N. (2020). Aggressiveness in boys and girls: evaluations made by mothers. *Psico*, 51(2). doi:10.15448/1980-8623.2020.2.31881
- DelBello, M. P. (2006). Improving the Recognition and Treatment of Childhood and Adolescent Mental Illness. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 67(5), 807–807. doi:10.4088/jcp.v67n0515
- Fakhrai, S., Bashiri Khatibi, B. (2012). Investigating the social and cultural causes affecting aggression among families in Tabriz. *Journal of Applied Sociology*, 24(2), 221-233. [persian].
- Fallis, E. E., Rehman, U. S., Woody, E., & Purdon, C. (2016). The longitudinal association of relationship satisfaction and sexual satisfaction in long-term relationships. *Journal of Family Psychology*, 30(7), 822-831.
- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1989). ENRICH marital inventory: A discriminant validity and cross-validity assessment. *Journal of Marital and Family Therapy*, 15(1), 65-79.
- Ghodrat Nema, A., Heydrinejad, S., Davoudi, I. (2012). The relationship between socio-economic status and physical activity level of students of Shahid Chamran University of Ahvaz. *Journal of sports management*. No. 16, p. 5-20. [Persian]
- Goel, S. and Jones, R. J. (2016). Entrepreneurial exploration and exploitation in family business. *Family Business Review*, 29(1), 94-120. <https://doi.org/10.1177/0894486515625541>
- Golovanov, V. P. (2020). Psychological and educational support and correction of the

- Shekarkan, H, Faizi, A, Pourshahriari, H. (2006). Investigating personality traits, social skills, attachment styles, and demographic characteristics as predictors of marital success and failure in divorced and normal couples in Ahvaz. *Educational Sciences and Psychology of Shahid Chamran University of Ahvaz*, 14(2), 29-44. [Persian]
- Vahedi, S. h., Fathiazar, S., Hosseini-Nasab, S. D., Moghaddam, M. (2008) validity and reliability of the aggression scale for preschoolers of aggression in preschool children in Uromia. *Quarterly of fundamentals of mental health*. 2008; 10(37): 15- 24. [Persian].
- Wiggers, M. & Paas. F. (2022). Harsh Physical Discipline and Externalizing Behaviors in Children: A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(21), 14385–14385. doi:10.3390/ijerph192114385
- behavioral outcomes using a canadian nation-wide sample. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 3(2). <https://doi.org/10.5539/jedp.v3n2p15>
- Saif, AA. (2004). *Educational Psychology*. Tehran: Doran Publications.[Persian]
- Sanei, S. Sanei, F. (2016), examining the role of divorce on children's aggression and mental health, *National Conference of Jurisprudence, Law and Psychology*, Shiraz [persian].
- Sattarpour Iranaghi F, Gharakhanlou Y J, Moradikia, Hemmati L. (2019). Comparison of the effects of physical exercises and anger control skill on reducing male teenagers' aggression. *J Rehab Med*.7(4): 143-52. [Persian].
- Selahshur, M. (2015) *Aggression in children and ways to deal with it*, Word Publications, Tehran, Mashhad [persian].
- Shamim, S. (2008). Investigation of relational aggression in preschool children. *Journal of Psychological Research*, 10(1 and 2), 15-24. [Persian]